

SUMMARY

Marufenko H. Voice-strengthening potential of the personality as the basis of modeling strategy to ensure voice health of the future art teacher.

The paper describes the problem of development of voice-strengthening potential of the future art teacher. Defined the essence of the concept «voice-strengthening potential of the personality», which is the sum available, suitable for mobilization of possible internal sources of identification that are or may be used for the growth of voice health. It is noted that the voice health is one of the most important conditions of professional efficiency and social stability of the teachers of art, so the issue of protection of vocal apparatus is an urgent problem of continuous artistic and pedagogical education.

It is found out that updating individual voice-strengthening potential of a person manifests itself in the phenomenon of objective-subjective perception of somebody's own voice health. The theoretical model of development of the voice-strengthening potential of art teachers in the system of continuous artistic pedagogical education, the purpose of which is to develop a culture of voice health and personal voice-strengthening installation, is presented. The distinctive feature of the proposed model is its flexibility when even the discreteness of the process is not a sign of failure (collapse), but only a certain extension stage which does not affect its overall continuity. The process of formation of a voice-strengthening mindset and, as a result, proper behavior, on practice has individualized and uneven prolongation, which makes difficult to fixate both cross sections and the final result.

Prerequisites for the development of voice-strengthening potential of art teachers in the system of continuous artistic pedagogical education are internal (biological and psychological) and external (social and cultural) conditions. Stages of development of the phenomenon being examined are the stage of pre-contemplation, contemplation, preparation, action and technological support. The dynamism of the process is determined by the level of the psychic-energy intensity arising between the individual desires of the person, his real and perceived possibilities and actual state of health of his voice apparatus. The dynamic nature of the model, the vector character, reflecting the individual personality strategy of future teacher of art on his own voice health is shown.

Key words: vocal health, art teacher, voice-strengthening potential, stage of development, medi-context communication.

УДК [378.147:78]:371.3

Є. В. Медведєва

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

СТИМУЛЮВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА З УЧНЯМИ

У статті розглянуто процес стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями. Визначено зміст та особливості стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики, обрані групи мотивів (навчально-пізнавальні, професійно-педагогічні, соціальні, музично-естетичні), що стимулюють позитивну мотивацію майбутніх учителів до співробітництва з учнями. Запропоновано засоби стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями з урахуванням динаміки усвідомлення мотивів (переживання – розуміння – обмірковування).

Ключові слова: стимулювання, позитивна мотивація, усвідомлення мотиву, майбутні вчителі музики, професійна підготовка студентів, підготовка майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями, засоби стимулювання.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти вимагає суттєвих перетворень у напрямі гуманізації навчально-виховного процесу, підготовки майбутніх учителів музики до організації співробітництва з учнями. Особливої уваги потребує впровадження принципів та ідей педагогіки співробітництва, адже партнерська взаємодія й духовне взаємозбагачення забезпечують ефективність професійної діяльності вчителя музики. Актуальність і доцільність обраної проблеми посилюється необхідністю подолання суперечності між вимогами суспільства забезпечити вчителів музики досвідом організації співробітництва та недостатнім рівнем теоретичної обґрунтованості методів і форм стимулювання позитивної мотивації студентів до співробітництва з учнями.

Аналіз наукових досліджень. Проблема підготовки вчителів до співробітництва розкрита у працях Ш. А. Амонашвілі, В. В. Широкової, Т. І. Смаглій, В. А. Таранова. Питання особливостей підготовки до співробітництва вчителів музики розглянуто в роботах Б. В. Асаф'єва, О. П. Рудницької, О. Я. Ростовського, Т. А. Смирнової, В. Ф. Орлова, О. М. Олексюк та ін. Специфіку педагогічного стимулювання навчального процесу вивчали Л. І. Божович, Є. П. Ільїн, А. К. Маркова, А. К. Байметов.

Мета статті – обґрунтування теоретичних засад стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями.

Виклад основного матеріалу. У словниковій літературі термін «стимулювання» тлумачать як засіб активізації діяльності (С. І. Ожегов, Т. Ф. Єфремова). Учені розуміють стимул як мету діяльності, що надає мотивацію (Р. Вердербер, К. Вердербер), спонукальну дію, причину (В. Дуд'єв), внутрішній вплив (Б. А. Душков, А. В. Корольов, Б. А. Смирнов), засіб впливу до дії, поведінки (М. Кашапов). Отже, стимулювання можна розглядати як процес, що активізує, впливає на підготовку майбутніх учителів до співробітництва з учнями.

Термін «позитивна мотивація» розглядається у працях відомих психологів: В. Г. Асєєва, Л. С. Рубінштейна, Є. П. Ільїна, О. Маурера, які акцентують у його змісті позитивний характер емоцій, що супроводжують задоволення потреб, інтересів та установок студентів. Позитивні емоції, вважає Є. П. Ільїн, виникають, якщо студент прогнозує можливості задоволення потреби. Якщо ж діяльність студента планується як об'єктивно задана необхідність, виникають негативні емоційні переживання, зауважує автор [1, 69]. З огляду на це, стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями передбачає пробудження в них емоційно-естетичної захопленості

сумісною творчістю з учнями. Це стимулює появу позитивних емоційних переживань, активізацію прагнень студентів до партнерської взаємодії.

Є. П. Ільїн й А. К. Байметов указують на різновекторність мотивації вчителя, яка забезпечує гармонійність вимог до учнів, впливає на формування демократичного стилю керівництва, що відбиває ідеали та принципи співробітництва в навчально-виховному процесі. Розглянемо зміст мотиваційної сфери (системи мотивів) майбутніх учителів музики, яка стає внутрішньою спонукальною основою для співробітництва.

Вчені виділяють широку групу мотивів, які є базовими для формування мотиваційної сфери майбутніх учителів музики. Зокрема, це біологічні, соціальні, зовнішні та внутрішні (А. К. Маркова), суспільні та особистісні, егоїстичні й суспільно значущі (Л. І. Божович), моральні (суспільні норми) (В. І. Ковальов), колективні (В. І. Ковальов) мотиви. Постає питання, які ж групи мотивів мають забезпечувати підготовку майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями?

Аналіз праць В. В. Широкової, Т. І. Смаглій, В. А. Таранова дає можливість стверджувати, що стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики охоплює мотиви їх навчально-пізнавальної, професійно-педагогічної, соціальної та музично-естетичної діяльності. Розглянемо більш докладно зміст кожної групи мотивів.

До групи мотивів навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів учені (Ф. М. Рахматулліна, А. Н. Печніков, Г. А. Мухіна) відносять: професійні, особистого престижу, загальносоціальні, пізнавальні та прагматичні. Аналіз педагогічної практики та спостереження дозволяють визнати, що мотиваційна сфера майбутніх учителів музики, яка стимулює підготовку до співробітництва з учнями, включає: а) потребу в переживанні емоційно-естетичних станів колективного музикування; б) бажання використовувати співробітництво як навчальну стратегію у професійній музично-педагогічній діяльності; в) усвідомлення значущості музично-педагогічного співробітництва як загальнолюдської норми взаємовідносин.

На основі досліджень А. К. Байметова розглянуто мотиви професійно-педагогічної діяльності. Це деонтологічні мотиви (мотиви долгу), які забезпечують співтворчість і співробітництво вчителя та учнів у процесі сприймання та розучування музичних творів. Також до них відносять мотиви захопленості музично-педагогічною діяльністю, мотиви спілкування з учнями, які виявляються в зацікавленості учнів сумісною музичною творчістю та художнім спілкуванням з музичним мистецтвом. Представлена група мотивів проявляється через: а) прагнення майбутніх

учителів музики встановлювати взаємодію, здійснювати контакти з учнями-партнерами спільної музично-творчої діяльності; б) намір з'ясовувати ставлення учнів, батьків, колег до власної музично-педагогічної діяльності; в) стиль і характер міжособистісної взаємодії у процесі мистецької творчості; г) прийняття та внесення пропозицій учнів щодо виконання музичних (хорових і оркестрових) творів.

Аналіз наукової літератури доводить, що до мотиваційної сфери майбутніх учителів музики також входять мотиви соціального співробітництва та аффіліації. Мотиви соціального співробітництва демонструють бажання майбутніх учителів музики спілкуватися і взаємодіяти з іншими, усвідомлювати, аналізувати способи, форми співробітництва і стосунків з викладачами, іншими студентами та учнями, вдосконалювати їх. Проявляються вони: а) у прагненні майбутніх учителів музики усвідомити, вдосконалити способи колективної (навчальної та позанавчальної) роботи; б) у бажанні обговорювати різні способи та форми фронтальної та групової роботи на музичних заняттях; в) в активному інтересі до переключення з індивідуальної роботи на групову або колективну.

Учені наголошують, що важливим для підготовки майбутніх учителів до співробітництва з учнями є мотив аффіліації. Зупинимося на ньому більш докладно.

Аффіліація (від англ. affiliation – приєднання, зв'язок) проявляється через інтерес студентів до встановлення та підтримування емоційного зв'язку з іншими, інтерес до взаємного прийняття. До мотиву аффіліації Є. П. Ільїн включає потребу контактувати з людьми, бути членом групи, взаємодіяти з оточуючими, приймати допомогу [1, 209]. Г. Мюррей мотив аффіліації тлумачить через бажання заводити дружбу й відчувати прихильність, радіти іншим людям і жити разом із ними, спілкуватися, любити, приєднуватися до колективу. На нашу думку, майбутні вчителі музики у процесі підготовки до співробітництва з учнями мають оволодіти прийомами стимулювання мотиву аффіліації, які проявляються: а) у спонуканні студентів до дружнього спілкування; б) у прагненні до контакту та взаємозв'язку з учнями; в) у створенні теплих, дружніх, емоційно значущих стосунків. Майбутній учитель музики має діяти за певним сценарієм, зокрема:

- дати зрозуміти учневі своє бажання контактувати в привабливій формі;
- розглядати учня як рівного собі;
- уникати несиметричності в розподілі ролей і бажань, оскільки перетворення учнів на засіб задоволення власних потреб руйнує аффіліацію);

– узгоджувати власні переживання з переживаннями школярів, що надихає обидві сторони до співтворчості, приносить задоволення й відчуття власної цінності.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що вчителі музики, які мають високу аффіліативну мотивацію, є активними та самовідданими в міжособистісних стосунках, користуються симпатією та повагою серед учнів. Адже вони будують свої стосунки на основі взаємодовіри, прагнуть свідомо уникати конфліктів і конкуренції у творчому колективі, а тому є готовими до співробітництва [2].

До мотивів музично-естетичної діяльності майбутніх учителів музики науковці відносять естетичні потреби та цінності, що виявляються стимулами художніх співроздумів, діють як підґрунтя співтворчості вчителя та учнів.

Л. О. Сморгж визначає естетичну потребу як специфічне духовне явище, що сприяє гармонізації, соціалізації й гуманізації життя [4]. У зовнішньому вигляді функція естетичної потреби впливає на процес подолання відчуження майбутнього вчителя музики від учнівського колективу. Завдяки естетичним мотивам учитель музики й учні переживають спільні естетичні почуття, узгоджують ідеали та ціннісні орієнтації в навчально-виховному процесі. Ця потреба проявляється в естетико-комунікативній спрямованості діяльності майбутнього вчителя музики, його бажанні обмінюватися з учнями оцінками, думками, почуттями щодо естетичної цінності музичної творчості [3, 102].

Розглянемо засоби стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями, спираючись на динаміку усвідомлення обраних мотивів Є. П. Ільїна, який виділяє три аспекти формування мотиваційної сфери студентів (переживання – розуміння – обмірковування) [1, 131].

На нашу думку, стимулювання процесів *переживання* мотивів навчально-пізнавальної, професійно-педагогічної та музично-естетичної діяльності з орієнтуванням студентів на співробітництво, співдружність і співтворчість з учнями має здійснюватися через аналіз та вирішення життєвих і музично-педагогічних професійних ситуацій.

Стимулювання *розуміння* обраних груп мотивів буде ефективним за умов проведення навчальних дискусій (діалогічних бесід, «круглих столів», форумів, бесід, обговорень тощо) за темами організації музичного співробітництва, визначення його значущості та ролі в музично-педагогічній діяльності, потенційних можливостей у сфері музично-естетичного навчання та виховання.

Стимулювання студентів до *обмірковування* мотивів навчально-пізнавальної, професійно-педагогічної, соціальної та музично-естетичної діяльності буде відбуватися у процесі педагогічної практики, у роботі музичних гуртків (клубів) за інтересами студентів, діяльність яких базується на спільній творчій роботі, співучасті в загальному суспільному житті, співуправлінні.

Динаміка мотиву	Засоби стимулювання	Дисципліни
переживання	життєві та професійні ситуації	«Вступ до спеціальності», «Методика музичного виховання», «Хорознавство», «Хорове диригування»
розуміння	навчальні дискусії, бесіди, обговорення, форуми	«Методика музичного виховання», «Теоретико-методологічні основи музичного виховання»
обмірковування	музичні гуртки (клуби), педагогічна практика	«Хоровий клас», «Оркестровий клас», «Ансамбль», «Практикум роботи з хором»

Висновки. Стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями розглядаємо як процес активізації прагнень та устремлінь студентів до партнерської взаємодії, задоволення їх потреб у духовному взаємозбагаченні зі школярами, що мають позитивний емоційно-естетичний характер. Означений процес відбувається шляхом усвідомлення майбутніми вчителями музики мотивів навчально-пізнавальної, професійно-педагогічної, соціальної та музично-естетичної діяльності через їх переживання (аналіз та вирішення життєвих і професійних ситуацій), розуміння (проведення бесід, обговорень, навчальних дискусій) та обмірковування (на педагогічній практиці, у роботі музичних гуртків).

Перспективи подальших досліджень. У подальшому планується проведення практичного експерименту зі стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб. : Питер, 2002. – 512 с.
2. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений / Евгений Павлович Ильин. – СПб. : Питер, 2009. – 573 с.
3. Рождественская Н. В. Психолого-педагогические проблемы формирования творческой личности / Н. В. Рождественская. – Л., 1998. – 350 с.

4. Сморгж Л. О. Эстетика : навчальний посібник / Л. О. Сморгж. – Київ : Кондор, 2009. – 335 с.

5. Якунин В. А. Педагогическая психология : учеб. Пособие / В. А. Якунин. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А. : Изд-во «Полиус», 1998. – 639 с.

РЕЗЮМЕ

Медведева Е. В. Стимулирование у будущих учителей музыки позитивной мотивации к сотрудничеству с учениками.

В статье рассмотрен процесс стимулирования у будущих учителей музыки положительной мотивации к сотрудничеству с учениками. Определено содержание и особенности стимулирования положительной мотивации будущих учителей музыки, выбраны группы мотивов (учебно-познавательные, профессионально-педагогические, социальные, музыкально-эстетические), которые стимулируют позитивную мотивацию будущих учителей к сотрудничеству с учениками. Предложены средства стимулирования положительной мотивации будущих учителей музыки к сотрудничеству с учениками с учетом динамики осознания мотивов (переживание – понимание – обдумывание).

Ключевые слова: стимулирование, позитивная мотивация, осознание мотива, будущие учителя музыки, профессиональная подготовка студентов, подготовка будущих учителей музыки к сотрудничеству с учениками, средства стимулирования.

SUMMARY

Medvedyeva Y. Stimulating positive motivation to cooperation of future music teachers with the pupils.

The article describes the process of stimulating positive motivation to cooperation of future music teachers with the pupils. The modern system of higher education requires significant changes in the direction of humanization of the educational process, preparation of the future teachers of music to the organization of cooperation with pupils.

Special attention is required for the implementation of the principles and ideas of collaborative pedagogy, because partnerships and spiritual mutual enrichment provide efficiency of professional activity of the teacher of music.

1. *The relevance and appropriateness of the chosen problem is compounded by the need to overcome the contradiction between the requirements of the society to ensure the music teachers experience in the organization of cooperation and a lack of theoretical foundation of methods and forms of stimulation of positive motivation of students to cooperation with the pupils.*

Stimulating of positive motivation of the future teachers of music to cooperation with the pupils is the process of activation of students' aspirations to the partnership, satisfaction of their needs in the spiritual mutual enrichment with pupils, has a positive aesthetic-emotional nature.

2. *The article considers the group's motives (cognitive, professional-pedagogical, social, musical-aesthetic), which stimulate the positive motivation of future teachers to cooperation with the pupils.*

Cognitive motives include: a) the need in experience emotionally aesthetic moods of the collective music-making; b) a desire to use the cooperation as a training strategy in the professional musical and pedagogical activity; c) recognition of the significance of the musical-pedagogical cooperation as a universal norm of relations.

Group motives of professional-pedagogical activity is manifested through: a) the desire of the future teachers of music to establish, implement contacts with pupils–partners of a common musical and creative activity; b) the intention to find out the ratio of pupils,

parents, colleagues to own musical-pedagogical activities; c) the style and character of interpersonal interaction in the process of artistic creation; d) the adoption and introduction of proposals of pupils on music implementation (choral and orchestral works).

Social motives are shown: a) to encourage students to friendly communication; b) in the pursuit of contact and interaction with pupils; c) in creating a cordial, friendly, emotionally significant relationship.

Musical-aesthetic group motives of future music teachers is manifested in their aesthetic communicative activities, their desire to share with pupils estimates, thoughts, feelings, aesthetic values of musical creativity.

The process of stimulation occurs by means of awareness of future music teachers' motives of cognitive, professional-pedagogical, social and musical-aesthetic activities through their feeling (of the analysis and the solution of life and professional situations), comprehension (interviews, discussions, educational discussions and deliberation (for teaching practice, in the work of musical clubs).

Key words: *stimulating, positive motivation, awareness of the motive for the future teachers of music, professional training of students, preparation of the future teachers of music to cooperation with pupils, means of stimulating.*

УДК 371.315.6:51

Э. Меттини

Университет г. Пиза (Италия)

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕОБРАЖЕНИЕ ЛИЧНОСТИ: ВЫЗОВ К ЗАКОНУ НЕОБХОДИМОСТИ

Настоящая статья ставит перед собой цель показать, как в современных условиях образования художественное образование может служить средством для более полного формирования личности и её мировоззренческих установок. Восприятие подрастающим поколением окружающего мира и среды не должно быть только механическим воспроизведением, а глубоким процессом осмысления и размышления над собой и другими. В данном контексте мы рассматриваем художественное образование как сферу, открывающую кругозор учащихся к таким дисциплинам, как философия, история, искусствоведение и экология.

Ключевые слова: *личность, эстетическое воспитание, художественное образование, формирование личности, мировоззрение.*

Постановка проблемы. Процесс постоянной гуманизации современного образования и его ориентировка на гуманитарные технологии не могут не уделить пристального внимания такому предмету, как художественное образование. Художественное образование, по своей внутренней структуре является метапредметной дисциплиной, имеющей тесные связи с философией, историей и рядом других предметов. Искусство представляет собой и развитие, и мировоззрение определенного общества или эпохи, с одной стороны, а с другой стороны – содержит, потенциально, семена его дальнейшего развития. Поэтому роль художественного образования очень важна именно для нашего общества.